

Л.А. БОНДАРЕНКО, канд. екон. наук, доцент, Криворізький національний університет

ТЕХНІЧНІ МУЗЕЇ ЯК ЕКСКУРСІЙНІ ОБ'ЄКТИ

За даними Міжнародної ради музеїв (ICOM), наприкінці ХХ ст. у світі було майже 20000 музеїв, де налічувалось більше 100000 працівників; за кожні 5 років кількість музеїв зростала на 10%, і до середини ХХІ століття їхня кількість досягне 50000. Хоча поняття “музей” у багатьох асоціюється з художнім музеєм, лише 7% усіх музеїв художні (три чверті з них розташовані в Європі та Північній Америці). Дослідження Institute of Museum Services (США) показали, що у 90-х роках ХХ ст. у США 12% людей відвідували художні музеї, 24% – історичні, а 45% – природничо-технічні музеї.

З кожним роком цікавість до технічних музеїв лише зростає, а глобалізаційні процеси зробили їх доступними для громадян будь-якої країни. Необхідно відмітити, що це доволі різноаспектна група музеїв технократичної профільної групи, що збирають, зберігають, вивчають, експонують та популяризують творіння людських рук, пов'язані з історією і практикою розвитку техніки та технологій, а також – із життям і творчим генієм визначних експериментаторів, винахідників і вчених.

Науково-технічні музеї за обсягом охоплення галузей науки і техніки поділяються на багатопрофільні та галузеві.

У світі й в Україні кількісно переважають музеї галузевих профілів: вузькогалузеві та виробничі музеї при окремих підприємствах, установах та організаціях (техніко-технологічні, сільськогосподарські, медичні, фармацевтичні, транспортні, засобів зв'язку, військової техніки, авіації і космонавтики та ін.). Робота в них має свою специфіку і потребує спеціальної підготовки.

Науково-технічні музеї пройшли певну еволюцію, що, за класифікацією директора Чиказького музею науки та промисловості Віктора Данилова, поділяється на три етапи, на кожному з яких з'являлися нові типи технічних музеїв.

Першими були технічні музеї з пасивним матеріалом, де експонати можна тільки оглядати (Музей мистецтв і ремесел у Парижі”, 1799 р., Музей Петербурзького гірничого училища, 1830 р.)

Другий тип – де історія техніки представлена в динаміці, а частина експонатів – діючі зразки (Музей науки в Лондоні, Німецький музей у Мюнхені, 1925 р., Палац відкриттів у Парижі, 1937 р.)

Третій тип технічних музеїв такі, де більшість експонатів – діючі, з якими відвідувачі можуть експериментувати (Чиказький Музей науки і промисловості, 1933 р., Експлораторіум у Сан-Франциско, 1969 р., Містечко науки Ла-Вілет (Париж), Сінгапурський центр науки і техніки, Токійський Національний музей науки).

Фінансування технічних музеїв різниться. Так, у Франції налічується сім технічних музеїв: Павільйон Арсеналу (Pavillon de l'Arsenal), Палац відкриттів (Palais de la Découverte), Національний музей природознавства (Muséum national d'histoire naturelle), Паризький музей мистецтв і ремесел (Musée des arts et métiers), Музей людини (Musée de l'Homme), Місто науки і промисловості (Cité des sciences et de l'industrie), Музей Кюрі (Musée Curie), Музей історії медицини (Musée d'histoire de la médecine). Держава у повному обсязі підтримує їх функціонування.

Мюнхенський музей став найбільш привілейованим музеєм світу завдяки тому, що керівництво музею змогло переконати представників німецької промисловості у тому, що це в першу чергу їхній музей. Фірма “Карл Цейс” і досі фінансує роботу планетарію, а “Сіменс” – зв'язку. Музей одержує в дар матеріали, предмети музейного обладнання, основні німецькі видавництва безкоштовно надсилають екземпляри всіх книг за тематикою музею.

Американські музеї, на відміну від французьких, не мають повного державного фінансування. Їх прибутки – кошти від продажу квитків, а також те, що отримано зі сфер промисловості та торгівлі. Створення “клімату для фінансової підтримки” тісно пов'язано з тим, що музей потрібен суспільству і поділяє цінності істеблшменту.

Специфіка технічних музеїв виявляється у тому, що в їхній діяльності науково-дослідні, освітні та профорієнтаційні функції тісно поєднуються.